

door in te spelen op de genoemde veranderingen. Strategisch denken is een proces, het is een voortdurende opdracht. Ook het strategisch plan is onderhevig aan deze veranderingen. Nu reeds worden plannen gemaakt om het strategisch plan van Upjohn opnieuw te verbeteren. Het is een continu proces met sterke nadruk op coördinatie en samenwerking tussen de afdelingen. Actieve betrokkenheid en creativiteit van het management-team bij het ontwikkelen en implementeren van een strategisch plan is essentieel.

Abstract

The Strategic Planning Process at Upjohn-Puurs (Belgium)

Since 1992 a new strategic planning approach has been developed for Upjohn's Manufacturing Division in Puurs, Belgium. During several sessions the management team has conducted a guided brainstorming on the key issues of this division. As a result of this major exercise, Upjohn is now in a position to issue a plan which is integrated and in which the direction of the key issues is supported by the complete management group. The new approach can be summarised as follows. Starting from the corporate strategy and the worldwide manufacturing strategy key issues were defined. For each key issue management teams were created. The objective of each team was to analyse each key issue in order to formulate sub-issues. For each sub-issue a clear definition was given, the actual situation was described together with the perceived future evolution. Strengths and weaknesses were defined. Advantages of pro-active action were listed and strategic statements formulated. These strategic statements were worked out in the departments with the organizational chart people. They formulated objectives and action plans, guided by the departmental manager. This approach created participation in the issuance of objectives and action plans. It also brought the strategic plan to the operational level. Integration and participation at all levels in the organisation are key elements for success.

Boekbesprekingen

Algemene economie

The economics of art and culture

James Heilbrun en Charles M. Gray, The economics of art and culture: an American perspective
Cambridge, Cambridge University Press, 1993, xvii + 378 blz. – Prijs: 14,95 GBP
ISBN 0-521-42212-4 (paperback)

De kunstsector wordt als wetenschappelijk onderzoeksdomen door economen niet druk bezocht. Gedurende de laatste jaren echter neemt de belangstelling duidelijk toe, ook al wordt de economische analyse door de sector zelf niet altijd met even veel geestdrift ontvaard. Bij een groot deel van het kunstminnend publiek wordt de markt als regelmechanisme van productie en consumptie immers geschuwd, terecht wellicht, maar dit doet m.i. niets af aan de waardevolle bijdrage die economen kunnen leveren aan de oplossing van de problemen van de sector. Niet alle economen immers zijn ervan overtuigd dat voor alle sectoren in alle omstandigheden alle heil van de vrije markt kan worden verwacht.

Het boek van J. Heilbrun en Ch. Gray is in dit opzicht een belangrijke stap in de richting van de definitieve doorbraak en erkenning van de economische benadering van de problemen van de culturele sector. Het werk is bij mijn weten het eerste echte handboek over de economie van de kunst en de cultuur. Het biedt een zeer goed overzicht van de economische benadering van de sector, en dat op een niveau dat voor iedereen met een inleidende kennis van economie toegankelijk is.

De ondertitel, 'an American perspective', doet m.i. weinig af aan de universaliteit van de benadering. In het eerste deel wordt wel enkel een overzicht van de Amerikaanse situatie gepresenteerd en in het vijfde deel wordt enkel de toekomst van de kunstsector in de VS bekeken. In de drie centrale delen van het boek echter, over de consumptie en de productie van kunst in deel II, de verschillende subsectoren en de financiële problemen van de musea, de uitvoerende kunsten en de culturele organisaties in deel III, en het publieke kunstbeleid in deel IV, is de benadering algemeen geldend, ook voor de toestand in onze Europese landen.

Dit boek zal ongetwijfeld zijn weg vinden naar de universiteiten en instellingen waar de economie van de kunst wordt onderwezen of bestudeerd. Het is een gedroomd handboek voor de docent van een inleidende cursus in het domein.

Stefan Késenne

Multinational Enterprises and the Global Economy

John H. Dunning, Multinational Enterprises and the Global Economy (International Business Series)
Reading, MA, Addison-Wesley Publishing Company, 1992, xvi + 687 blz. – Prijs: 74,75 USD
ISBN 0-201-17530-4

Sedert dertig jaar is prof. John Dunning (universiteit van Reading en Rutgers) bedrijvig in de tak van de economische vorsing die directe

buitenlandse investeringen (DBI) en multinationale ondernemingen (MNO) analyseert. Van het gilde van dergelijke onderzoekers mag hij terecht de deken worden geheeten.

Dit omvangrijke boek kan worden beschouwd als een hoogstaande synthese, niet alleen van Dunning's eigen, wijdvertakte werk, maar ook van het omvangrijke denkwerk over multinationale ondernemingen. Het bestrijkt een zeer ruime inhoud. De vier delen behandelen feitelijke gegevens en theorieën over DBI en MNO, hun interne structuur en functioneringswijzen, de impact van MNO, o.m. inzake technologische vernieuwing, betalingsbalans en marktstructuren, en tenslotte de implicaties voor het nationale en internationale beleid. De auteur systematiseert een indrukwekkende literatuur over deze deelonderwerpen; de bibliografie beslaat bijna 50 bladzijden. Opvallend is ook dat Dunning de jongste ontwikkelingen op dit terrein al in dit boek behandelt, o.m. de snelle verspreiding van strategische allianties, die met de klassiek geworden theorieën over DBI niet geduid kan worden. In een domein waar passies vaak de plaats van de rede innemen, blijft Dunning's oordeel steeds genuanceerd. Daarbij worden de verschillende soorten en motieven van DBI zorgvuldig onderkend.

Dunning is o.m. bekend omdat hij een 'eclectische theorie' over DBI heeft ontwikkeld. Deze theorie stelt dat de 'ownership specific' voordelen die een MNO geniet, haar in staat stellen met succes markten in het buitenland te bestrijken; de 'location specific' voordelen leggen uit waarom DBI precies naar dat land en niet naar andere landen stromen. En de 'internalisatietheorie',

gegroeid uit de bijdragen van Coase en van Williamson, verklaart waarom de MNO in het buitenland opereert via eigen, geïnstitutionaliseerde vestigingen in plaats van door verkopen vanuit het moederland. Deze 'OLI'-theorie (eclectische theorie) levert een conceptueel kader waarbinnen Dunning het merendeel van de vastgestelde feiten en verbanden kan verklaren. Wellicht net iets té veel, ook al biedt de auteur een betrouwbare wegwijzer bij de ontwikkeling van de theorievorming. Dunning's 'magnum opus' is in wezen het werk van een algemeen econoom, hoewel bedrijfseconomische aspecten ook aan bod komen. Zijn nieuwe werk is geroepen om vooralsnog de plaats in te nemen van twee andere hoogst verdienstelijke referentiewerken: *The Economics of Multinational Enterprise* (Hood en Young, 1979) en *Multinational Enterprise and Economic Analysis* (Caves). Deze veilige gids kan dan ook sterk worden aanbevolen.

Syloain Plasschaert

Japan's capitalism

Shigeto Tsuru, *Japan's capitalism: creative defeat and beyond* (Cambridge Economic Policies and Institutions) Cambridge, Cambridge University Press, 1993, xii + 277 blz. - Prijs: 24,95 GBP ISBN 0-521-36058-7

Prof. em. Tsuru is als ex-minister van Economie (1947-1948), beleidsadviseur en academicus een meer dan bevoorrecht waarnemer bij het evalueren van het Japanse economische beleid gedurende de jongste vijf decennia. Het creatieve terugslaan na ongunstige schokken en het groei-gerichte beleid van de

overheid worden als de belangrijkste verklaringen voor het Japanse economische succes naar voren geschoven. De fenomenale gemiddelde groeicijfers van Japan tussen 1950 en 1973 (bijna 10% per jaar) worden verklaard door een efficiënte overheidsinterventie: het opnieuw samenbrengen van de industriële groepen in *zaibatsu's*, ondersteuning via ontwikkelingsplanning, het aanbieden van bedrijfsterreinen en nutsvoorzieningen, fiscale stimuli voor bedrijfsbeleid, het ondersteunen van de exportgeleide groei en een stimulerend monetair beleid. Ook de Japanse economie werd tot drastische economische hervormingen gedwongen na de eerste olieprijschok. Deze viel samen met een dramatische toename van de grondprijzen. Het 'mismanagement' van het prijs- en wisselkoersbeleid bij het inschatten van de gevolgen van deze 'double price revolution' wordt door dr. Tsuru gedetailleerd geanalyseerd. In een laatste hoofdstuk wordt stilgestaan bij de transitie van Japan naar een sociaal-gecorrigeerde vrije markteconomie. Tegen de achtergrond van de pessimistische economische toekomstverwachtingen onderbouwt de auteur de idee dat een verdere specialisatie in medische technologie, verhoogde onderwijsinvesteringen en het openen van de Japanse markt voor verwerkte producten uit derde-wereldlanden raadzaam is. Het boek van dr. Tsuru bevat een helder, volledig en boeiend overzicht van het merkwaardige economische traject dat Japan sinds 1945 heeft afgelegd; het is dan ook een aanrader.

Wim Lagae

Studies of Supply and Demand in Higher Education

Charles T. Clotfelter en Michael Rothschild, eds., *Studies of Supply and Demand in Higher Education* (A National Bureau of Economic Research Project Report) Chicago/Londen, The University of Chicago Press, 1993, x + 294 blz. - Prijs: 45 USD ISBN 0-226-11054-0 (cloth)

Dit boek is een verzameling van acht essays en bijbehorende discussienota's, die werden voorgesteld op een conferentie in 1991 over hoger onderwijs. De conferentie was gesponsord door het National Bureau of Economic Research. Zowel de auteurs als de discussianten zijn gereputeerde economen.

Rothschild en White analyseren hoe individuele instellingen concurreren (voor staf, studenten, onderzoeksgeld, politieke steun enz.) in de markt voor hoger onderwijs. Manski gebruikt een eenvoudig model om te illustreren hoe moeilijk het is voor jonge mensen om informatie over de toekomstige return van een investering in onderwijs te evalueren. Hauser onderzoekt de trends en determinanten in participatie aan hoger onderwijs naar ras en etnische afkomst. Sociale achtergrond blijkt veel belangrijker dan ras of etnische afkomst. Cook en Frank zoeken uit waar de beste studenten naartoe gaan. Ze vinden dat de concentratie van getalenteerde studenten in een beperkt aantal elite-instellingen lijkt toe te nemen. Green gaat na welke studenten een academische carrière beogen, maar stelt vast dat er geen duidelijke trend in kwaliteit is vast te stellen. Ehrenberg, Rees en Brewer analyseren het effect van federale studiebeurzen op universiteiten. Merton stelt zich de vraag hoe universiteiten

hun vermogen het best beheren en doet een aantal (sterk bekritiseerbare) aanbevelingen. Tenslotte rapporteren Quigley en Rubinfeld over de (zeer verschillende) openbare voorzieningen inzake hoger onderwijs in de verschillende staten van de VS en de gevolgen daarvan voor private instellingen.

Het boek is uiteraard erg gericht op de Amerikaanse situatie, die sterk verschilt van de Europese. Toch zijn tal van methodologische aspecten gelijklopend. Bij voorbeeld: hoe analyseert men de vraag naar hoger onderwijs? de arbeidsmarkt voor academici? de consequenties van subsidies voor de werking van instellingen? enz. De papers bieden originele inzichten en nieuwe methoden, die ook in Europa van nut kunnen zijn.

Walter Nonneman

Structural change in the UK economy

Ciaran Driver en Paul Dunne, eds., *Structural change in the UK economy (Department of Applied Economics, Occasional Paper 58)*

Cambridge, Cambridge University Press, 1992, xvii + 293 blz. - Prijs: 30 GBP
ISBN 0-521-41569-1

Dit boek is verschenen in een reeks werken over industriële relaties en arbeidsverhoudingen. Het centrale thema is de structurele verandering in de Engelse economie over de laatste twee decennia.

Het boek is gebaseerd op een aantal papers die gepresenteerd werden op een workshop. Deze werkwijze verklaart ten dele het hoge wetenschappelijke niveau van het boek. De verschillende bijdragen

zijn immers empirisch goed onderbouwd en voorzien van talrijke voorbeelden. De auteurs hebben tevens hun teksten aan de commentaren van de deelnemers kunnen aanpassen, zodat ingespeeld wordt op actuele economische problemen zoals b.v. de structurele werkloosheid. De redacteurs, Ciaran Driver en Paul Dunne, hebben de verdienste het geheel tot een goed begrijpbaar en samenhangend verhaal te brengen. Om de teksten wat luchtiger te maken, werden data, modellen en schattingresultaten uit de oorspronkelijke bijdragen gehaald en onder een aparte appendix na elk hoofdstuk geplaatst.

In een zeer duidelijke inleiding zetten Driver en Dunne de toon van het boek. Getracht wordt te achterhalen welke de oorzaken en effecten zijn van een structurele economische verandering in Engeland in de jaren zeventig en tachtig. Onder 'structurele verandering' verstaat men de verschillende economische processen die als 'permanent' (of moeilijk omkeerbaar) mogen worden beschouwd. Men onderscheidt drie structurele veranderingen: (i) een de-industrialisatie in negatieve zin (de groei in de dienstensector ten gevolge van een zwak presterende industriële sector), (ii) een 'mismatch' in de arbeidsmarkt (overaanbod van arbeid in één markt kan niet worden getransfereerd naar markten met een arbeidstekort wegens allerlei beperkingen) en (iii) een heropleving (of bloei) van die industrieën met een hogere toegevoegde waarde omdat middelen door het beleid anders worden besteed.

Deze drie thema's worden geleidelijk uitgebouwd, met elkaar in relatie gebracht en ook geëvalueerd. Structurele verandering wordt ook vanuit diverse invalshoeken beke-

ken. Zo onderzoekt men de invloed van een structurele economische wijziging op regionaal of sectoraal vlak of op het niveau van de ondernemingsgrootte. Verder wordt nagegaan in welke mate kapitaalinvesteringen of technologische vooruitgang aanleiding (kunnen) zijn tot structurele veranderingen. Het boek besluit met een bijdrage over de impact van de Interne Europese Markt op de huidige structurele veranderingen in de Engelse economie. De eenheidsmarkt elimineert immers een aantal beperkingen en biedt diverse opportuniteiten die mogelijk aan de basis liggen van nieuwe (structurele?) ontwikkelingen.

Hoewel het boek geen uitgesproken politiek standpunt inneemt, wordt de lezer wel gewezen op enkele nadelige effecten van het beleid van Thatcher-Lawson. In het bijzonder wordt het beleid van de hoge interestvoeten en de negatieve houding ten opzichte van Europa verantwoordelijk geacht voor de huidige structurele problemen van het Britse Koninkrijk.

Frank Witlox

Macrosystems

Elias Karakitsos, *Macrosystems: The Dynamics of Economic Policy*
Oxford/Cambridge, MA, Blackwell Publishers, 1992, xi + 335 blz. - Prijs: 17,95 GBP
ISBN 0-631-18457-0

Wanneer men in de traditionele handboeken macro-economie de gevolgen van economische politiek bestudeert, gebeurt dat in sterke mate door middel van comparatieve statica. Het tijdspatroon van de variabelen wordt daarbij meestal verwaarloosd. Karakitsos stelt in zijn handboek *Macrosystems* dit dynamische verloop centraal.

Aan de hand van steeds complexer wordende modellen behandelt hij de belangrijkste macro-economische topics. In het eerste deel van het boek komt de globale vraag aan bod. Vertrekend van de vertrouwde Keynesiaanse inkomensbepaling voor een gesloten economie zonder overheid (model 1) evolueert men door toevoeging van, achtereenvolgens, de overheidssector (model 2), de geld- en obligatiemarkt (model 3), vermogensaccumulatie (model 4) naar een simulatiemodel voor de globale bestedingssfeer van de economie (model 5).

In het tweede deel wordt de aanbodzijde behandeld. Prijs- en loonvorming vormen een verdere aanvulling van de bestedingsmodellen (model 6). Dit wordt omgebouwd tot een simulatiemodel door langetermijneffecten op te nemen (model 7). In het derde deel wordt het geheel uitgebreid naar een open economie met vaste (model 8) en flexibele wisselkoersen (model 9). Bij het boek wordt een schijf met software geleverd, waarmee de lezer met de simulatiemodellen zelf allerlei scenario's kan uitproberen. Het pakket is echter niet erg gebruiksvriendelijk en vraagt wat geld om ermee te leren werken.

Het boek is gegroeid uit de onderwijservaring van de auteur met studenten in de Toegepaste en Ingenieurswetenschappen. Zij beschikken over de nodige voorkennis van differentie- en differentiaalvergelijkingen die nodig is om de dynamische analyse in het boek te volgen en te begrijpen. Een inleidend hoofdstuk of een appendix over deze materie zou welkom zijn en het boek toegankelijk maken voor een ruimer publiek met iets minder wiskundige vooropleiding.

Hilde Meersman

Statistical Indicators for the Economic & Social Sciences

Robert V. Horn, *Statistical Indicators for the Economic & Social Sciences*
Cambridge, Cambridge University Press,
1993, xii + 227 blz. - Prijs: 12,95 GBP
ISBN 0-521-42399-6

In dit werk wordt een gevarieerd overzicht gegeven van kardinale en ordinale statistische maatstaven die gebruikt worden in de menswetenschappen, meer bepaald op economisch en sociaal vlak. De nadruk ligt uitdrukkelijk niet op statistische theorie en op de technische constructie van de maatstaven, maar op hun toepassing en doel. Voorafgaandelijk worden wel een aantal technische aspecten (berekenen van gemiddelden; equivalentieschalen; weging, aggregatie en indexnummers; correlatie en regressie enz.) zeer summier uiteengezet en, in sommige gevallen, praktisch geïllustreerd.

De toepassingen zelf worden behandeld in drie aparte delen. Eerst komen een aantal maatstaven op het gebied van de economische en sociale ontwikkeling aan bod: BNP en nationale boekhouding; basisbehoefte en levensstandaard; inkomensverdeling en armoede enz.). Vervolgens worden zuiver economische maatstaven behandeld, zoals o.a. op het vlak van arbeidsmarkt en produktiviteit; conjunctuur; beursactiviteiten. Tenslotte wordt ingegaan op een aantal sociale toepassingen in ruime zin (gezondheid, onderwijs, cultuur en milieu; mensenrechten; polls; zelfs intelligentietesten), waarbij een belangrijke rol is weggelegd voor internationale organisaties (de Oeso en de verschillende VN-instanties), die beschouwd kunnen worden als de voornaamste dragers van wat Horn de 'social

indicator movement' noemt. Wat vooral opvalt en indruk maakt is het uitgebreide gamma van onderwerpen dat in dit boek ter sprake komt. Daarom juist is het nochtans moeilijk uit te maken voor welk publiek dit werk nu eigenlijk geschreven is. Het schiet te kort als inleidend handboek; daarvoor wordt de lezer te vaak aan zijn lot overgelaten. Het voldoet ook niet als standaardwerk, want geen enkel onderwerp wordt volledig uitgespit. Misschien kan het nog het best beschouwd worden als een eerste inleiding en een handige wegwijzer naar meer gespecialiseerde literatuur voor een brede waaier van topics.

Koen Hendrickx

Finance in Eastern Europe

D.H. Gowland, ed., *Finance in Eastern Europe*
Aldershot, Dartmouth Publishing Company, 1992, ix + 134 blz. - Prijs: 32,50 GBP
ISBN 1-85521-251-X

Het is algemeen aanvaard dat de constructie van een geschikt financieel systeem een van de fundamentele taken is bij de overgang van een planeconomie naar een markteconomie in Oost-Europa. Een kapitalistische markteconomie kan alleen behoorlijk werken als ze geschraagd wordt door een goed functionerend bank- en financieel systeem. Dit boek exploreert het 'ancien régime', de hervormingen die plaatsgegrepen hebben, evenals het model dat de laatste jaren ontstaan is, en dit voor de ex-DDR, ex-Joegoslavië, Hongarije en Polen.

De analyse geschiedt op een geïntegreerde wijze in zes hoofdstukken. Hoofdstuk 1 bevat de pro-

bleemstelling en een algemene analyse van het financiële systeem in Oost-Europa. Het is geschreven door D.H. Gowland, die het boek ook heeft geredigeerd. Hoofdstuk 2 (W. Forsyth) ontdekt de gebeurtenissen in de ex-DDR en besluit met de integratie via de Duitse monetaire en sociale unie op 1 juli 1990. K. Ott (hoofdstuk 3) analyseert de situatie in ex-Joegoslavië en concludeert dat de hervormingen van de jaren zestig, zeventig en tachtig mislukten omdat het socialistische systeem intact bleef. Diepgaande hervormingen waren dus nodig, inclusief de creatie van een kapitalistische infrastructuur en vooral van een kapitaalmarkt. K. Corner (hoofdstuk 4) behandelt de redenen waarom de hervormingen van Kadar in Hongarije mislukt zijn en overweegt of de post-communistische aanpassingen succesvol zullen zijn. Hij legt vooral de nadruk op de creatie van een goed functionerend monetair systeem. Kalinowski en Zoltkowski (hoofdstuk 5) beschrijven de introductie van een 'westers' monetair systeem vanuit het perspectief van de Poolse nationale bank. Het laatste hoofdstuk door Z. Polanski vervolledigt de analyse over de Poolse transformatie ('big bang') en ontleedt de problemen die alle post-communistische economieën op monetair en financieel gebied ondervinden, geïllustreerd met de Poolse ervaring.

Uit de inhoudelijke analyse blijkt duidelijk dat de titel te ruim is. Zo wordt nergens het financieel beleid van de ondernemingen in Oost-Europa behandeld. De macro-economische, monetaire en organisatorische componenten komen voldoende aan bod, maar de micro-economie wordt slechts sporadisch vermeld. Verder is het een beperkte analyse van de problematiek van de betreffende landen. De

bijdrage over de ex-DDR (p. 16-45) is uitstekend. De Joegoslavische bijdrage is door de recente gebeurtenissen volledig voorbijgestreefd en alleen uit historisch oogpunt interessant. Polen en Hongarije illustreren de 'big bang' versus het 'gradualisme', de markt versus de creatie van instellingen (institutionele hervormingen). Vooral het referaat van Polanski (p. 101-116) belicht goed hoe het financieel systeem in een communistische economie functioneert en toont de weg die de noodzakelijke hervormingen nog dienen af te leggen. Concluderend: het boek geeft de situatie weer tot september 1991 en is vooral macro-economisch belangrijk. Het is goed als een eerste benadering van het bank- en financieel systeem in de bovenvermelde landen. De geografische keuze is echter ook een beperking: een algemeen overzicht van Oost-Europa wordt niet geboden.

Algemeen kan worden gesteld dat de diverse bijdragen van een goede kwaliteit zijn en relevant voor de huidige transformatiepolitiek. Het is een nuttig en interessant werk voor monetaire economen, practici en wetenschappers die het functioneren van het bank- en financieel systeem in de traditionele planeconomie en de evolutie naar een westers financieel systeem onderzoeken.

Liliane Van Hoof

Public Choice Analysis in Historical Perspective

Alan Peacock, *Public Choice Analysis in Historical Perspective* (Raffaele Mattioli Lectures)
Cambridge, Cambridge University Press,
1992, 231 blz. - Prijs: 30 GBP
ISBN 0-521-43007-0

Dit boek bevat de neerslag van de vier lezingen die Alan Peacock in april 1989 hield in het kader van de 'Raffaële Mattioli Lectures' in Milaan. Deze lezingen worden georganiseerd door de Banca Commerciale Italiana en hebben de bedoeling moderne stromingen in de economische literatuur te analyseren vanuit een historisch perspectief. In dit boek is 'public choice' aan de beurt. Alan Peacock tracht een antwoord te vinden op de vraag of de studie van de geschiedenis van het economisch denken een essentiële input vormt in de produktie van wetenschappelijke vooruitgang op dit domein. De vier lezingen worden gevolgd door meestal lovende, en slechts uitzonderlijk kritische, commentaar van o.m. Bruno Frey, Vito Tanzi, Francesco Forte en Peter Jackson.

In een eerste lezing betoogt de auteur dat de vraag naar historisch perspectief in de voorbije decennia duidelijk is afgenomen. Hij beargumenteert dit en argumenteert op uitvoerige wijze dat een historische benadering nochtans een sterk positieve invloed uitoefent op de vooruitgang van de economische kennis. Zijn besluit is dat een historische benadering, indien niet essentieel, dan toch zeker zeer wenselijk is om vooruitgang te boeken binnen de 'public choice'-literatuur, vooral wat betreft de rol van de staat in een markteconomie.

De tweede en de derde lezing bekritisieren respectievelijk de bestaande theorieën ter verklaring van de groei van de overheidsuitgaven en recente economische modellen over bureaucratisch gedrag. In verband met de eerste groep modellen komt Peacock's kritiek hierop neer dat ze weinig overtuigende resultaten leveren voor de verklaring van de overheidsuitga-

ven, aangezien ze nalaten het politiek beslissingsproces expliciet te incorporeren. Betreffende de theorieën van bureaucratisch gedrag suggereert de auteur dat het inbouwen van de inzichten van Adam Smith en David Hume in het menselijk gedrag zou kunnen leiden tot veel rijkere en meer realistische modellen.

De laatste lezing ten slotte argumenteert dat zowel theoretici als beleidsvoerders die zich bezighouden met het beheersen van de overheidsuitgaven, veel baat zouden hebben bij de grondige studie van auteurs zoals Wicksell en Puviani. Dit zou het mogelijk maken af te raken van 'the tyranny of the median voter' en het voorkomen van fiscale illusie sterk te beperken.

Dit boek is vlot leesbaar en zeer boeiend voor wie reeds vertrouwd is met de literatuur over de collectieve besluitvorming en de recente ontwikkelingen wil plaatsen in een historisch kader. Op het vlak van de 'public choice'-literatuur zelf bevat het echter weinig nieuwe inzichten.

Bruno De Borger

Liberalism and the Economic Order

Ellen Frankel Paul e.a., eds., *Liberalism and the Economic Order*
Cambridge, Cambridge University Press, 1993, xv + 319 blz. - Prijs: 16,95 GBP
ISBN 0-521-45724-6 (paperback)

Sedert de val van het IJzeren Gordijn worden Oost-Europa en de voormalige Sovjet-Unie geconfronteerd met een duidelijk onzekere economische en politieke toekomst. Nogal eens hoort men dat het westerse liberalisme, opgevat

als democratisch politiek systeem en een vrije-markteconomie, dé oplossing zou zijn voor die landen. In deze vooraanstaande publikatie, met heel wat autoriteiten ter zake, gaat men er duidelijk van uit dat het Westen niet zomaar de pasklare oplossing op zak heeft. Elk van die landen heeft trouwens zijn eigen historische en culturele traditie.

Norman Barry onderzoekt de kwaliteiten van de sociale markteconomie, waarbij het 'laissez-faire'-kapitalisme op de korrel wordt genomen. John Gray wijst er sterk op hoe de val van het communisme geleid heeft tot hevige etnische en religieuze conflicten. Nobelprijswinnaar James Buchanan stelt terecht dat de Oosteuropese landen een andere visie op handel hebben, vermits men daar veeleer goederen centraal stelt, terwijl bij ons het financiële oogmerk vooropstaat. Onder meer wegens het verlies aan geloof in de (communistische) instituties acht Pejovich een vlotte overgang naar nieuwe noodzakelijke instituties niet zo evident. William Riker en David Weimer wijzen op de zware hypothek die de lange traditie van collectieve eigendom in die landen meebrengt. Don Lavoie daarentegen wijst op het democratische perspectief dat onder meer via de *glasnost* naar voren is gekomen. Terecht verwijst hij daarbij naar H. Arendt (p. 112). Russell Hardin stelt vragen bij de historische door Hobbes en Locke (p. 121 e.v.) gemaakte scheiding tussen economisch en politiek liberalisme. Richard Arneson onderzoekt in welke mate een socialistisch systeem wel steunt op democratie. Daniel Hausman betwijfelt daarentegen of het wel terecht is dat de recente gebeurtenissen in het Oostblok het socialisme in diskrediet brengen.

Morele wantoestanden van het Westen (o.m. p. 195) die nu ook sterk naar het Oosten geëxporteerd worden, illustreren dit maar al te goed.

Henk Opdebeeck

New Silk Roads

Kym Anderson, ed., *New Silk Roads: East Asia and World Textile Markets (Reeks 'Trade and Development')*
Cambridge, Cambridge University Press, 1992, xxvi + 245 blz. - Prijs: 35 GBP
ISBN 0-521-39278-0

De voortdurende veranderingen in de produktie en handel van vezels, textiel en kleding vormen een klassiek voorbeeld van de dynamiek in de interdependente mondiale economie. Deze veranderingen waren in de recente decennia vooral in Oost-Azië dramatisch. Gedurende eeuwen heeft Azië de textiel fabrieken van Europa via de wereldvermaarde zijderoute van natuurlijke vezels voorzien. Tegenwoordig exporteert Oost-Azië praktisch geen natuurlijke vezels meer, maar is het de grootste exporteur geworden van afgewerkte textielproducten en de belangrijkste invoerder van vezels.

Dit boek demonstreert dat - ondanks de belangrijke importbeperkingen die door de geïndustrialiseerde landen werden opgelegd - de textiel- en kledingnijverheid, via toegenomen export, een belangrijke rol speelt bij de ontwikkeling van de Oostaziatische economieën.

New Silk Roads is gebaseerd op een selectie van papers van een conferentie over de rol van Oost-Azië in de wereldmarkten voor vezel, textiel en kleding. Het is gestoeld op de theorie van handel en ontwik-

keling en op historische aanwijzingen over de evolutie van die markten. De vooraanstaande rol van Korea, Taiwan, Hongkong en in stijgende mate van China en Thailand wordt uitvoerig belicht. Ook de reactie van de geïndustrialiseerde landen op deze snel evoluerende economieën wordt geanalyseerd. De rol van het Multivezelakkoord en de gevolgen voor de exportstromen vanuit Oost-Azië zijn eveneens aan de orde. Verder wordt de mogelijke invloed nagegaan van Europa 1992 en van de recente ontwikkelingen in Oost-Europa op de toekomstige exportstromen vanuit Oost-Azië.

Dit werk is het resultaat van drie jaar research over de vezel-, textiel- en kledingnijverheid onder leiding van Kym Anderson, die nu werkzaam is in Gatt. Het vormt een zeer revelerende bijdrage om de problematiek van de vezel-, textiel- en kledingnijverheid te begrijpen en reikt beleids mensen op objectieve wijze een aantal opties aan. Ook geeft het bedrijfsmensen en iedereen die met de textielsector verbonden is, een inzicht in de dynamiek van productie en handel en in de nadelige gevolgen die productie op lange termijn heeft voor producenten en consumenten. *New Silk Roads* kan worden aanbevolen aan alle professoren, wetenschappers en studenten die zich verdiepen in internationale handel, en ook aan bedrijfsmensen, ambtenaren en politici die nauw bij de textielsector betrokken zijn.

Liliane Van Hoof

The inexact and separate science of economics

Daniel M. Hausman, *The inexact and separate science of economics*

Cambridge, Cambridge University Press, 1992, xi + 372 blz. - Prijs: 13,95 GBP
ISBN 0-521-42523-9

Dit boek geeft een breed overzicht van economische methodologie: het behandelt de structuur, strategie en beoordeling van economische theorie. In die zin is het een handboek van economische methodologie. Het bevat bovendien de bijzondere eigen inzichten van de auteur op dit domein.

Deel I is een algemeen inleidend deel. Het geeft een overzicht van micro-economie, algemeen economisch evenwicht en welvaartseconomie. De auteur gaat in op het verband tussen positieve theorie, theorie van de rationaliteit en normatieve economie. In zijn visie is economie een aparte wetenschap in de zin dat ze gedefinieerd wordt in termen van causale factoren (nuts- en winstmaximatie), en niet in termen van een studiedomein. 'Economics studies the consequences of rational greed' (p. 95). Vermits deze causale factoren geen verklaring kunnen zijn van het hele geobserveerde gedrag van consumenten en producenten, is de economische theorie steeds in zekere mate inexact.

Deel II geeft een beoordeling van de economische theorie. Is evenwichtstheorie een goede theorie? Welk soort vertrouwen mogen economen erin stellen? Zijn de beoordelingsstandaarden voor economische wetenschappen dezelfde als die welke gebruikt worden in de positieve wetenschappen? Hier ontwikkelt en verdedigt de auteur de stelling dat economie een inexacte wetenschap is die op een deductieve wijze de implicaties onderzoekt van assumpties waarvan men weet dat ze slechts bij benadering waar zijn. Verschillende interpretaties van de noties

'inexactheid' en 'benaderende waarheden' worden hier ontwikkeld. Hier verwerpt de auteur positivistische visies van o.m. P. Samuelson, M. Friedman, F. Machlup en T. Koopmans. Ook de methodologische regels van K. Popper (vaak verdedigd door economen) worden hier bekritiseerd. In het derde en laatste deel vat de auteur zijn belangrijkste argumenten nog eens samen, en houdt hij een pleidooi voor meer experimentele studies van individuele gedragingen.

Het boek van D.M. Hausman is zeer aanbevelenswaardig, in het bijzonder voor economen. Het is in de eerste plaats geschreven voor economen en niet voor filosofen. De auteur geeft blijk van een zeer gedegen kennis van moderne economische theorie. Vervolgens houdt het boek zich duidelijk bezig met kernproblemen van economische methodologie, en niet met de franjes ervan. Tenslotte is het ook bijzonder helder en openhartig geschreven. Voor de minder vertrouwde lezer bevat het boek (in een appendix) een goede algemene inleiding tot wetenschapsfilosofie.

Wilfried Pauwels

Social choice

John Craven, *Social choice: a framework for collective decisions and individual judgments*

Cambridge, Cambridge University Press, 1992, x + 152 blz. - Prijs: 9,95 GBP
ISBN 0-521-31051-2

De bedoeling van dit werk is een inleidend overzicht te geven van de grote thema's in het domein van de sociale-keuzetheorie. Het boek is bedoeld als een eerste ernstige

kennismaking met dit studiedomein. Het streeft geen volledigheid na, maar beperkt zich bewust tot de belangrijkste onderwerpen. Tegelijkertijd is de behandeling ook niet oppervlakkig. Zo worden b.v. alle belangrijke theorema's volledig en correct bewezen. Hiervoor is evenwel geen speciale wiskundige kennis vereist, enkel het vermogen om logisch te redeneren.

Na een algemeen inleidend hoofdstuk worden in hoofdstuk 2 de basisingrediënten van de sociale-keuzetheorie uiteengezet: individuele preferenties en keuzeverzamelingen. Hoofdstuk 3 is een centraal hoofdstuk in het boek. Het bevat een uiteenzetting van het theorema van Arrow: sociale-keuzeregels die voldoen aan een aantal redelijke voorwaarden, bestaan niet. De verschillende voorwaarden worden uitvoerig behandeld en commentarieerd.

De volgende drie hoofdstukken gaan de gevolgen na van het verwerpen of het amenderen van de verschillende voorwaarden, opgelegd in het theorema van Arrow. Zo wordt in hoofdstuk 4 de voorwaarde van collectieve rationaliteit kritisch onderzocht. Hoofdstuk 5 behandelt de eis van niet-manipuleerbaarheid, d.w.z. dat het voor een individu niet voordelig mag zijn om zijn echte preferenties niet kenbaar te maken. Hoofdstuk 6 behandelt de methode van de meerderheidsbeslissingen: voor welke preferenties leidt deze methode tot rationele sociale keuzen?

Hoofdstuk 7 gaat na in hoeverre sociale keuzen rekening kunnen houden met individuele rechten die in ieder geval gerespecteerd moeten worden. Hier ontstaan de bekende conflicten tussen liberalisme en Pareto-efficiëntie. Hoofdstuk 8 behandelt rechtvaardigheidsprincipes: in welke mate kun-

nen sociale-keuzeregels speciale aandacht geven voor de minder be- goeden in de maatschappij? Het laatste hoofdstuk bevat een korte inleiding tot het utilitarisme. Mis- schien is dit hoofdstuk een beetje te kort. Het was namelijk nuttig ge- weest om hier ook wat aandacht te besteden aan quasi-concave sociale welvaartsfuncties. Vanuit een theo- retisch standpunt zijn deze wel- vaartsfuncties belangwekkend, en ook in empirisch onderzoek wordt er vaak gebruik van gemaakt.

Naar ons oordeel is dit werkje zeer aanbevelenswaardig. Het is zeer duidelijk en leesbaar geschreven. Het is niet oppervlakkig, maar waar het moet zeer exact en cor- rect. Het kan zowel door econo- misten als door politieke weten- schappers en filosofen gelezen worden. Na de lectuur ervan heeft de lezer een goed inzicht verwo- ven in wat de moderne sociale- keuzetheorie te bieden heeft.

Wilfried Pauwels

Contract Economics

Lars Werin en Hans Wijkander, eds., *Contract Economics*
Oxford, UK/Cambridge, MA, Blackwell
Publishers, 1992, viii + 359 blz. - Prijs: 40
GBP
ISBN 0-631-17893-1

Dit boek is de neerslag van een symposium dat in de zomer van 1990 nabij Stockholm werd gehou- den. Elf gerenommeerde econo- men geven hun visie over contract- theorie, en elke uiteenzetting wordt gevolgd door één, en meest- al twee kritische evaluaties door al even bekende economen (waaron- der Becker, Coase, Tirole, Holmström, Hart, Williamson). De eerste drie papers evalueren

contracttheorie vanuit de gevestig- de economische en juridische para- digma's. Aan de hand van Mirr- lees' optimale-belastingmodel, het model van Rothschild en Stiglitz van de verzekeringsmarkt, en de beschrijving van Stiglitz en Weiss van de kredietmarkt, evalueert Roger Guesnerie op een boeiende wijze de invloed van de recente ontwikkelingen inzake asymmetri- sche informatie op het evenwichts- denken van Arrow-Debreu, vooral dan wat het evenwichtsconcept en de relatie tussen efficiëntie en rechtvaardigheid betreft. Steven Cheung behandelt contracttheorie vanuit de benadering van de trans- actiekosten / eigendomsrechten, ook wel eens de nieuwe institutio- nele economie genoemd. Cheung verdedigt het standpunt dat het onderscheiden van de belangrij- ste transactiekosten, zowel naar omvang als naar samenstelling, voldoende is om uitspraken te doen over waarom we sommige contractuele overeenkomsten wél observeren en andere dan weer niet. Een juridische visie op con- tracttheorie wordt gegeven door Alan Schwartz. Juridische contract- theorie schrijft rechters voor hoe het aangaan van contracten gere- guleerd dient te worden. Schwartz geeft een overzicht van vormen waarin contracten onvolledig kun- nen zijn, de mogelijke oorzaken daarvan, en de mate waarin juridi- sche contracttheorie in staat is de- ze onvolledigheden op te heffen. De volgende twee bijdragen be- handelen de factoren die vorm ge- ven aan contractuele overeenkom- sten en de realisatie daarvan. De bijdrage van Robert Townsend is een oefening in toegepaste alge- meen-evenwichtsmodellering van een kleine rurale economie die on- derworpen is aan idiosyncratische produktiviteitsschokken (in casu

een dorpsgemeenschap in Zuid- Azië). Townsend identificeert het asymmetrische karakter van infor- matie en de dure transmissie ervan als oorzaak voor de afwijking van de waargenomen consumptiepa- tronon van die welke voorspeld worden door het model van Ar- row-Debreu met een volledig stel- sel van markten. Benjamin Klein heeft het over de afdwingbaarheid van overeenkomsten en de wijze waarop deze incentives creëren tot performantie en gedrag.

Dat contracttheorie een uitgestrekt toepassingsgebied heeft, komt tot uiting in de bijdragen van Sherwin Rosen (over arbeidscontracten voor managers), Hans Wijkander (over financiële contracten), Mi- chael Jensen en William Meckling (over de allocatie van beslissings- bevoegdheden in grote onderne- mingen) en Joseph Stiglitz (over de bijdrage van contracttheorie tot de macro-economische theorie). Een paneldiscussie tussen Ronald Coase, Robert Hall en Oliver Hart besluit het boek.

Contract Economics is een boeiend boek over de grenzen van recente ontwikkelingen in de informatie- economie. Het belicht zowel de sterkten als de zwakten van de benadering, en daarbij aansluitend de mogelijke richtingen voor ver- der onderzoek. Anderzijds zal de lezer die op zoek is naar een in- leiding tot dit deelgebied van de micro-economie, eerder zijn ga- ding vinden in de recente hand- boeken van Kreps of Milgrom en Roberts.

Een interessant detail. Het sympo- sium werd gehouden onder de auspiciën van de Nobel-Stichting. Sinds het plaatsvond hebben reeds twee van de deelnemers de Nobel- prijs Economie in ontvangst mo- gen nemen. Lezers van *Contract Economics* eigenen zich dus ook op

dit gebied een informatievoordeel toe.

Fred Schroyen

Managerial Economics

Robert E. McCormick, *Managerial Econo- mics*
Englewood Cliffs, New Jersey, Prentice Hall
International, Inc., 1993, xx + 714 blz. -
Prijs: 39,95 USD
ISBN 0-13-553835-1

Dit typisch Amerikaanse hand- boek is een nieuwe aanwinst in de reeks die beschikbaar is voor cur- sussen over 'managerial econo- mics' op MBA-niveau. De doelstel- lingen die de auteur in zijn voor- woord naar voren schuift, zijn erg ambitieus. De hoofddoelstelling is 'studenten vertrouwd te maken met de kracht van het economisch denken'. Meteen is de toon van het boek gezet: de klemtoon ligt op micro-economie. Hoewel de au- teur daar aan toevoegt dat 'traditio- nele teksten in dit vakgebied on- voldoende rekening houden met het onderscheid tussen micro-econ- omie en managerial economics'. Zijn boek is dan ook een poging om (cf. Ronald Coase) van mana- gerial economics een 'aardse bezig- heid' te maken, veeleer dan een ac- tiviteit die zich uitsluitend in de geest van de economist afspeelt.

De auteur verwijst naar het belang van de moderne ontwikkelingen in de industriële economie, de spel- theorie, de agency-theorie en aan- verwanten. In deze zin sluit hij aan bij handboeken over 'business econo- mics', zoals het recente boek van Paul Milgrom en John Roberts (*Economics, Organization and Man- agement*, Englewood Cliffs, Prentice-Hall International, 1992).

Niettegenstaande de impliciete

kritiek op bestaande handboeken is de opbouw van dit werk erg klassiek. De eerste hoofdstukken bevatten een inleiding tot de micro-economie, met beginselen van wiskundige analyse, de theorie van vraag en aanbod, de theorie van de consument. Hier komt ook de theorie van de huishoudproductiefunctie aan bod. Zoals de traditie het wil, volgen dan het schatten van vraagfuncties, met een 'crash'-cursus over statistiek en econometrie, en een hoofdstuk over financiële wiskunde (annuïteiten, verdisconteren enz.). Hoofdstuk 6 bespreekt de klassieke theorie van de onderneming, met aansluitend de onderwerpen break-even-analyse en schaalvoor- delen. Ook multiproduktonder- nemingen en 'joint costs' worden aangeraakt. Dan volgt een vrij traditionele behandeling van de marktstructuur: monopolie, prijs- discriminatie, oligopolie en kartels (industriële organisatie).

De volgende hoofdstukken (11 tot 15) zijn 'moderner': 'signalling', publieke versus private goederen, teamproductie, eigendomsrechten, regulering. De laatste hoofdstukken, over lineaire programmering en lokalisering, vallen daarbij wat uit de toon.

Uit dit overzicht moge blijken dat de auteur actief geprobeerd heeft de klassieke theorie en de moder- nere onderwerpen evenwichtig aan bod te laten komen. Dat is op zich zeer verdienstelijk. De grote kracht van dit boek ligt echter minder in de keuze van de onderwerpen dan op het vlak van de behan- deling: zonder overdreven techni- citeit, met directe referentie aan he- dendaagse problemen. Erg ge- slaagd is de ruime keuze van 'stu- dy problems', die conceptueel meestal veel verder gaan dan de 'rekenvraagstukken', die manage-

rial economics in andere handboe- ken soms tot een ietwat saaie be- doening maken. De auteur heeft verkozen de gesuggereerde oplos- singen in de tekst zelf op te nemen in plaats van in een docentenhand- leiding.

De aard van de problemen, de va- riëteit en de conceptuele klemtoon ervan maken dit boek tot een bron van inspiratie voor lesgevers en examinatoren. Maar ook voor stu- denten biedt het een interessante mogelijkheid om zichzelf en hun kennis van economie te toetsen en om hun 'economische intuïtie' op een hoger peil te brengen.

Marcel Weverbergh

Economics, Organization and Management

Paul Milgrom en John Roberts, *Economics, Organization and Management* (Prentice-Hall International Editions) Englewood Cliffs, New Jersey, Prentice-Hall International, Inc., 1992, xvii + 621 blz. - Prijs: 43,95 USD ISBN 0-13-223967-1

Wie al tientallen boeken over ma- nagement gelezen heeft, krijgt soms de indruk steeds hetzelfde boek te lezen, weliswaar met ande- re plaatjes (van andere succesvolle managers) en lay-out. Milgrom en Roberts springen wat dat betreft duidelijk uit de band, en hebben, op 'undergraduate' niveau, een zeer lijvig en genuanceerd werk geschreven, dat consequent geba- seerd is op de moderne 'theory of the firm' en daarenboven leesbaar is voor niet-wiskundigen. De lezer wordt als een volwassene bena- derd, wat gegeven het huidige aanbod een verademing is. De auteurs (twee invloedrijke aca- demici op dit vakgebied) zijn, blij-

kens hun inleiding, uitermate trots op hun werk, en terecht. Er gaat veel aandacht naar voorbeelden en cases (zowel in kapitalistische als in communistische en postcommu- nistische systemen), maar even- zeer naar een duidelijke weergave van de behandelde concepten. De meeste hoofdstukken worden afge- sloten met bibliografische sugges- ties, vragen en oefeningen (zonder oplossingen maar met aanwijzin- gen).

De bijna 600 knappe bladzijden in een samenvatting tot hun recht la- ten komen is eigenlijk onbegonen werk. Wat volgt is dan ook een in 'proza' gestelde inhoudsopgave. In een eerste deel worden de pro- blemen van waardecreatie en waar- deverdeling ont koppeld (Coase) en wordt het transactiekostenpara- digma geïntroduceerd. Dan kom- men twee extreme vormen van transactieregulering aan bod: prijs- regulering (ook in socialistische markteconomieën en binnen be- drijven) en marktfalingen ener- zijds, en centrale planning (zowel macro als micro) anderzijds. Voor een manager wordt het nuttig geacht de onderneming als een centraal geleid systeem te beschou- wen (eventueel met verregaande beslissingsdecentralisatie) met alle functioneringseigenschappen van dien, die dan ook in de volgende hoofdstukken aan bod komen: moral hazard, adverse selection, in-

centives, beperkte rationaliteit, sig- naling, risicodeling, beloningsde- sign, reputatie, eigendomsrechten en personeelsbeleid (inclusief geïnternaliseerde arbeidsmarkten en een hoofdstuk over managers- verloning).

Na een nogal beschrijvend en op de Verenigde Staten gericht gedeel- te over financiering en controle, bevat het laatste deel de concep- tuele antwoorden op de vraag 'Moeder, waarom leven onderne- mingen?' en waarom de grotere een multidivisionele structuur heb- ben (Chandler is hier niet ver af). Het geheel wordt afgesloten met een kort, beschouwend hoofdstuk over de toekomst van ondernemingen en economische systemen.

Dit boek is een van de zeldzame handboeken die een reële aan- winst vormen voor de geïnteres- seerden in management. Een em- pirisch realisme doet mij echter vrezzen dat het zogenaamde teveel aan 'theorie', hoe virtuoos en hel- der die ook verwoord mag zijn, voor veel van deze geïnteresseer- den een te hoge drempel zal vor- men om dit boek, nadat ze het heb- ben gekocht en in de boekenkast gezet, ook te lezen. *In Search of Ex- cellence* leest immers, in vergelij- king hiermee, als een (stations)ro- mannetje.

Marc Jegers

Arbeidseconomie

Labor Market Institutions and the Future Role of Unions

Mario F. Bognanno en Morris M. Kleiner, eds., *Labor Market Institutions and the Future Role of Unions* Oxford/Cambridge, MA, Blackwell Publish-

ers, 1992, vii + 228 blz. - Prijs: 15,95 GBP ISBN 1-55786-342-3

Gedurende de laatste decennia is de syndicalisatiegraad in de Ver- enigde Staten sterk teruggelopen en worden de arbeidsverhoudin-

gen veel meer dan vroeger door de overheid gereguleerd. Hierdoor is er een ingrijpende verschuiving opgetreden in de rol van de vakbonden in de Verenigde Staten. In dit boek, dat de neerslag vormt van een symposium in april 1990 aan de universiteit van Minnesota, buigen een aantal vooraanstaande academici en topmensen uit de vakbondswereld zich over de oorzaken en de implicaties van deze trends en de mogelijke beleidsopties voor de toekomst. Het eerste deel handelt over de tanende invloed van de vakbonden en het groeiende belang van human resource management in de bedrijven. In het tweede deel gaat de aandacht naar de rol van de overheid in de arbeidsmarkten, waarbij de tewerkstellingseffecten van het overheidsbeleid centraal staan. Het boek sluit af met een agenda voor verder onderzoek in dit domein.

De bijdragen in dit verzamelwerk zijn zeer uiteenlopend, gaande van verbale beschouwingen over recente evoluties binnen de vakbondswereld vanwege eminente vakbondsleders, tot modelmatige en empirische analyse vanwege even eminente academici. De lijst van academici mag er in elk geval zijn, met namen als J. Dunlop, R. Freeman, B. Hirsch, J. Addison en J. Leonard.

Het boek is echter uitsluitend gebaseerd op de vakbondsstructuur en -organisatie in de Verenigde Staten. Gezien de nogal sterk verschillende institutionele structuur en historische grondslagen van vakbonden in de meeste Europese landen, kunnen deze trends, verklaringen en implicaties niet zonder meer worden overgeplaatst naar toestanden en evoluties in Europa.

Stéfan Késenne

Sectorstudies

Transport Economics

Kenneth J. Button, Transport Economics. 2nd Edition. Aldershot, Edward Elgar, 1993, ix + 269 blz. - Prijs: 14,95 GBP. ISBN 1-85278-523-3 (paperback)

Dit boek van Ken Button, professor aan de Loughborough University en enige tijd terug gastdocent aan Ufsia, geeft perfect weer wat transporteconomie als wetenschap moet bieden: aantonen hoe de moderne economische wetenschap toegepast kan worden op de transportsector. Het laatste decennium kende een belangrijke evolutie in de perceptie van sommige met het vervoer ge-

relateerde problemen. Een typisch voorbeeld vormt de milieuproblematiek, die ook en vooral in de vervoerssector op de voorgrond kwam; denken we maar aan de congestie en geluidshinder. Andere voorbeelden betreffen de discussie rond regulering-deregulering-privatisering, alsmede de technische ontwikkeling in de modelvorming van de transportsector.

Dit werk van Button reflecteert ten volle de verbetering van de wijze waarop de economische theorie toegepast wordt in de praktijk. Het resultaat is een handboek dat up to date is en gestructureerd rond de kernconcepten. De lezer vindt naast de traditionele hoofdstukken rond de transportvraag, het ver-

voeraanbod en de externe kosten, ook een aantal andere, toch wel belangrijke delen: de prijszetting van transportdiensten; investeringscriteria; voorspellingstechnieken; de relatie tussen transport en ontwikkeling.

Het boek kan worden aanbevolen aan iedereen die met de vervoer-

sector in aanraking komt. Economische voorkennis is wel een absolute noodzaak. Vermelden we nog dat elk hoofdstuk afgesloten wordt met een uitgebreid literatuuroverzicht.

Eddy Van de Voorde

Milieu-economie

Energy policy analysis and modeling

Mohan Munasinghe en Peter Meier, Energy policy analysis and modeling (Cambridge Studies in Energy and the Environment) Cambridge, Cambridge University Press, 1992, xiv + 357 blz. - Prijs: 40 GBP. ISBN 0-521-36326-8

Het boek van Munasinghe en Meier richt zich tot de sleutelfiguren uit de energiewereld in de ontwikkelingslanden. De auteurs zelf spreken over de topambtenaren van de energieadministraties of hogere kaderleden in de elektriciteits- of oliebedrijven. Ik denk niet dat het boek veel succes zal kennen bij deze drukbezette beslissingnemers, want uit het boek verwerft men noch nieuwe inzichten, noch nieuwe vaardigheden.

De inhoud is een aaneenschakeling van onderdelen en hoofdstukken waarvan de logica niet echt duidelijk is. De auteurs verklaren die ook niet, maar beginnen in ieder hoofdstuk aan een nieuw verhaal. Deze verhalen op zich zijn leesbaar als men de problematiek al kent, maar ze blijven oppervlakkig. Ik kan me niet van de indruk

ontdoen dat ze overhaast gedistilleerd zijn uit ruimere cursuspakketten of uit vroegere rapporten. Er wordt veel over modellen gesproken, maar geen enkel ervan wordt systematisch ontwikkeld. Het toegepaste karakter bestaat uit het afdrucken van enkele Lotusmacro's zonder dat (b.v. in appendix) een volledig uitvoerbaar programma wordt afgedrukt. Andere, meer specifiek gerichte studies hebben beide auteurs een terechte faam bezorgd. Het voorliggende boek mist echter structuur en inhoud om te boeien. Wie de stof niet kent, verstaat maar een klein deel van de tekst: wie de stof wel kent, zal niet naar dit werk teruggrijpen voor referenties. Dat het hier over een snel samengesteld boek gaat, laat zich ook aflezen aan de soms weinig duidelijke (dikwijls ook vrij irrelevante) figuren en tabellen. In het boek worden ook nog energie-eenheden gebruikt die niet tot het SI behoren, wat toch pijnlijk is voor auteurs die verbonden zijn aan de Wereldbank.

Aviel Verbruggen

Strategisch management

The Rightsizing Remedy

Charles F. Hendricks, *The Rightsizing Remedy: How Managers Can Respond to the Downsizing Dilemma*
Homewood, Illinois, Business One Irwin
i.s.m. Society for Human Resource Management, 1992, xv + 272 blz. - Prijs: niet meegedeeld
ISBN 1-55623-654-9

Sinds het einde van de jaren tachtig zijn herstructureringen, meestal gepaard gaand met personeelsinkrimping, gemeengoed geworden in het bedrijfsleven. Het doel van deze 'downsizing' is de concurrentiële positie te verbeteren of te vrijwaren.

Het voorliggende boek, dat sterk op het Amerikaanse bedrijfsleven gericht is, situeert de 'downsizing'-problematiek in een historisch perspectief. Na een pioniersfase en een welvaartsfase is het Amerikaanse bedrijfsleven volgens de auteur momenteel beland in een herstructureringsfase. Deze fase zal leiden tot fundamentele wijzigingen in de relatie tussen werkgever en werknemer (een onderscheid dat volgens de auteur aan het verdwijnen is). De huidige managementbenadering in de herstructureringsfase is nogal eenzijdig gericht op een vermindering van het aantal personeelsleden. Dit kan leiden tot verdere vreemding en wantrouwen vanuit het standpunt van de werknemers (waaronder ook managers verstaan worden). Volgens de auteur dienen herstructureringen meer gezien als een holistische, intuïtieve en menselijke benadering. 'Downsizing' is slechts één aspect van 'rightsizing'. De verdere hoofdstukken zijn dan

ook vooral geschreven vanuit de aandacht voor de volledige ontplooiing van de talenten waarover individuen beschikken. Centraal in het betoog staat de veeleer losse band die een toekomstig werknemer zal hebben met de onderneming. Levenslange tewerkstelling is noch voor de onderneming noch voor het individu een interessante zaak. Een werknemer moet zijn lot in eigen handen (kunnen) nemen (cf. de 'empowering'-idee). Human resource managers vervullen in deze aangelegenheid een centrale rol. Het hoofdstuk 'Human beings at work: back to the future' geeft een beeld van een ideale organisatie waarin (de bijdrage van) de mens in de organisatie centraal staat. Een laatste hoofdstuk geeft een, niet erg diepgaand, vijfstappenplan voor een 'rightsizing'-aanpak. Dit licht verteerbare boek lijkt vooral handig voor iemand die een speech of een korte, populariserende bijdrage moet schrijven over 'de organisatie van de toekomst'.

Rudy Martens

Readings in International Business

Robert Z. Aliber en Reid W. Click, eds., *Readings in International Business: A Decision Approach*
Cambridge, MA/Londen, The MIT Press, 1993, vii + 521 blz. - Prijs: 25,50 USD
ISBN 0-262-51066-9

Deze reader in internationaal bedrijfsbeheer is uitstekend, omdat de nadruk wordt gelegd op operationele instrumenten eerder dan zuiver conceptuele of descriptieve beschouwingen.

Het boek omvat nuttige 'klassiekers', waaronder b.v. artikels van S. Douglas, S. Ghoshal, B. Kogut, J. Quelch, T. Levitt en G. Yip over 'global strategies'.

Er zijn ook artikels opgenomen die een uitstekende inleiding vormen tot het internationaal financieel beheer (R. Aliber, D. Lessard en A. Shapiro) en tot het management van het politieke risico (S. Sethi, T. Poynter, D. Encarnation).

De enige zwakte van het boek is dat soms te veel de nadruk wordt gelegd op situaties in de Verenigde

Staten. Verscheidene artikels, b.v. inzake 'manufacturing' en accounting, zijn enkel zinvol voor studenten of managers die met Amerikaanse toestanden geconfronteerd worden. Deze 'bias' uit zich ook in de opname van een weinig relevant en verouderd artikel, geschreven door M. Porter, die in de Verenigde Staten erg populair is maar elders meer naar zijn echte waarde geschat wordt.

Alain Verbeke

Financieel beleid

Corporate Liquidity

Kenneth L. Parkinson en Jarl G. Kallberg, *Corporate Liquidity: A Guide to Managing Working Capital*
Homewood, IL, Business One Irwin (Addison-Wesley Publishing Group), 1993, xiii + 399 blz. - Prijs: 60,50 USD
ISBN 1-55623-864-9

Dit werk is in principe bestemd voor managers die zich bezighouden met het bedrijfskapitaal, en bevat daarom nauwelijks een theoretische onderbouw. Het is daarentegen een allesomvattende beschrijving, met nuttige checklists.

Wel is duidelijk dat de auteurs, ondanks de teneur in de klassieke financieringstheorieën, er impliciet van uitgaan dat liquiditeit waardevol is voor de onderneming, en bijgevolg voor de eigenaars.

Het boek leest niet echt vlot, wegens de enumeratieve stijl van grote gedeelten van de tekst.

Na enkele inleidende hoofdstukken over (VS) betalingssystemen,

met hun overweldigend aandeel van checks, regulering en de fundamentele van kasbeheer (lockbox, concentratie, betalingsopvolging, weliswaar zonder enige indicatie van kosten/opbrengsten-afwegingen), volgen een aantal specifieke topics: kasmanagementstrategieën, kasinformatiesystemen en -audit, relaties met de banken, globaal kasbeheer in een internationale context, een oppervlakkig hoofdstuk over voorraadbeheer en tot slot een zeer interessant stuk over liquiditeitsmeting. De besprekingen blijven ongelukkig ergo zeer kwalitatief, op enkele numerische voorbeelden na. Hierdoor is dit werk niet fenomeenaal interessant, tenzij men uit is op een actuele, grondige en overzichtelijke beschrijving van 'Leven en werken van een VS-kasbeheerder', op de wijze van het betere kookboek (maar zonder fotootjes van de gerechten).

Marc Jegers

The Economics of Financial Markets and the 1987 Crash

Jan Toporowski, *The Economics of Financial Markets and the 1987 Crash*
Aldershot, Edward Elgar, 1993, ix + 162 blz. - Prijs: 35 GBP
ISBN 1-85278-897-6

De centrale boodschap die Toporowski wil overbrengen, zit volledig verscholen in de openingsalinea van zijn boek: 'In a decade that was crammed with events of monumental insignificance, the stock market crash of October 1987 stands out as one of the most dramatic, but no less ephemeral, occasions. ... in retrospect it seems almost obvious that it had no lasting impact on the economy, politics or society'. De rest van het werk tracht een systematisch betoog op te bouwen om deze stelling te rechtvaardigen. Daar dit boek zich voornamelijk richt tot een zo ruim mogelijk publiek van bankiers en financiers, werd een modelmatige aanpak bewust vermeden. In zijn voorwoord drukt de auteur zelfs zijn twijfels uit over de doeltreffendheid van een meer kwantitatieve aanpak. Onterecht, vermits zijn 'verhaal' wel degelijk met empirische resultaten onderbouwd kan worden (zie o.m. A.W. Kleindon en R.E. Whaley, 'One Market, Stocks, Futures, and Options During October 1987', *Journal of Finance*, 1992, 851-877). Alhoewel de oktober-crash van 1987 geen blijvende economische gevolgen had, blijft het uiteraard belangrijk om dergelijke fenomenen te begrijpen, zodat zij in de toekomst misschien vermeden kunnen worden. De wortels van deze crash moeten worden gezocht in de microstructuur van financiële markten. De macro-economische omgevingsfactoren (te-

kort op de handelsbalans, inflatoire druk e.a.) waren immers in die periode niet dramatisch veranderd en kunnen dus geen paniekreactie veroorzaakt hebben. Dergelijke reacties zouden waarschijnlijker geweest zijn na b.v. het Plaza-akkoord (1985). Een 'excessive adjustment'-theorie lijkt bijgevolg moeilijk verdedigbaar.

Een tweede verklaring wordt geboden door de 'overbought'-theorie. De aandelenprijzen zouden veel te hoog gestegen zijn in verhouding tot hun 'fundamentals' (o.a. koers/winst-verhoudingen). De oktober-crash dreef de prijzen volgens deze theorie gewoon terug naar hun evenwichtswaarde. Ook deze theorie valt moeilijk te verteren, omdat zij niet aangeeft waarom financiële markten eensklaps de 'fundamentals' op een flagrante wijze uit het oog verliezen. Bovendien is het concept van een 'evenwichtsprijs' op een financiële markt meestal van zeer dubieuze aard, tenzij men aanneemt dat elke prijs waartegen gehandeld wordt een evenwicht weerspiegelt.

Het Brady-rapport wees de markten voor afgeleide financiële producten met de vinger (financial futures): bij dalende marktprijzen is het immers voordelig om futures te kopen en aandelen te verkopen. Bij een gecomputeriseerde handel kan dit zeer snel verlopen, zodat 'booms and bursts' kunnen ontstaan. Ook deze verklaring verschuift echter gewoonweg de vraag. Wat is dan het 'ontstekingsmechanisme' van deze sneeuwbal? Toporowski zoekt het antwoord in een (verbaal beschreven) speltheoretische karikatuur van de financiële markten. De hoofdrolspelers zijn de institutionele beleggers die hun gigantische vermogens zo voordelig mogelijk moeten beleggen. De speeltuin wordt gevormd

door een net van zeer sterk geïntegreerde financiële markten. De techniek van de portefeuilleverzekering, die in een dalende markt aanzet tot het verkopen van aandelen en het kopen van aandelenindex-futures, deed een massaal aanbodoverschot op de aandelenmarkt ontstaan, dat wereldwijd zijn weg zocht. De crisis die op die zwarte maandag uitbrak, was volgens Toporowski echter voornamelijk een 'dealer'-crisis. Zij konden het massale werk niet meer op een efficiënte manier verwerken, met

alle gevolgen van dien. Elke vergelijking met de crash van 1929 is volledig uit den boze: het speltheoretisch kader van de crash van 1987 was volledig anders dan in 1929. Toen domineerden de kleinere beleggers de nog autonome financiële aandelenmarkt. De rol die de media in dergelijke 'spannende' situaties spelen, is ook niet zo duidelijk. Spelen zij misschien ook niet de rol van katalysator?

Marc De Ceuster

Informatica

Developing FoxPro for Windows Applications

Tony Lima, *Developing FoxPro for Windows Applications*
Reading, MA, Addison-Wesley Publishing Company, 1993, xiii + 497 blz. - Prijs: 33,95 USD
ISBN 0-201-62456-7

Van elk geregistreerd exemplaar van een populair softwarepakket bestaat er vermoedelijk een veelvoud aan illegaal gekopieerde exemplaren. De markt wordt dan ook overspoeld met boeken die de originele handleidingen van deze pakketten moeten vervangen. Zeldzaam zijn de werken die iets extra's toevoegen aan de informatie die reeds vervat zit in de originele handleidingen. In dat geval behandelen ze meestal 'Tricks and Tips' of gaan ze veel dieper in op een bepaald onderdeel van het pakket.

'Developing ... Applications' in de titel wil de potentiële koper voorhouden dat hij met behulp van dit boek toepassingen in FoxPro kan ontwikkelen. Dat is echter maar in

zeer beperkte mate het geval. De hoofdstukken over de 'Screen Builder' en de 'Report and Label Writers' zijn onvoldoende gedocumenteerd en worden in de originele handleidingen veel beter besproken. Andere hoofdstukken, zoals het gebruik van 'character', 'date', 'time' en 'numeric data' zijn weinig meer dan een beschrijving van een aantal FoxPro-commando's. De auteur maakt het zich tevens te gemakkelijk door veelvuldig te verwijzen naar de handleiding. Aangezien het boek pretendeert te handelen over het ontwikkelen van toepassingen, zijn de zeven (7!) bladzijden die maar besteed worden aan 'Flow of Control Commands' totaal onvoldoende! Ook het optimaliseren van toepassingen krijgt nauwelijks aandacht. Naar de 'Rushmore Technology' wordt enkel verwezen.

Om het kort samen te vatten: als u de originele handleidingen van FoxPro ter beschikking hebt, kan dit boek u weinig extra bieden. Als u de handleiding niet hebt, zijn er in de boekhandel vele werken die FoxPro vollediger en beter bespre-

ken. Bij de meeste van die boeken krijgt u daarbij nog een diskette met de voorbeelden die in het boek worden gebruikt. Bij dit boek van Lima kunt u zo'n diskette bestellen: ze kost 27 USD!
In zijn 'Acknowledgments' schrijft

prof. Lima dat D. Franckenbach veel heeft bijgedragen aan dit boek maar niet als co-auteur vermeld wenste te worden. Ik kan begrijpen waarom.

Herman Vanuytven

Accountancy

Quantitative Methods for Accounting and Business Studies

Gordon Bancroft en George O'Sullivan, Quantitative Methods for Accounting and Business Studies. Third Edition. London, McGraw-Hill Book Company, 1993, xi + 379 blz. - Prijs: 15,95 GBP ISBN 0-07-070773-1

Dit handboek geeft de lezer een goed gestructureerde inleiding tot de kwantitatieve methoden die vandaag de dag gebruikt worden in auditing, management accounting en in mindere mate in financial accounting (= externe verslaggeving). Het boek is niet alleen geschikt voor het hoger en het universitair onderwijs, maar ook voor mensen in de praktijk die hun kennis van kwantitatieve methoden willen bijschaven. Voor het doctorale niveau en wetenschappelijk onderzoek is dit boek niet bestemd.

De inhoud van het boek is onderverdeeld in 22 hoofdstukken, maar in feite kan men vijf grote delen onderscheiden. In de eerste hoofdstukken wordt een inleiding gegeven tot de voornaamste bouwstenen van de kwantitatieve methoden. Zo worden matrixalgebra, differentiaal en integralen, functieanalyse en financiële algebra her-nomen. De daaropvolgende hoofdstukken situeren zich in het domein van de beschrijvende statis-

tiek. Hier wordt aan de hand van een reeks praktijkvoorbeelden, die weliswaar vooral uit het marketingdomein komen, veel aandacht besteed aan de interpretatie van de gegevens en de grafische voorstelling van de resultaten. Daarna volgen een reeks hoofdstukken over regressieanalyse, correlatieanalyse, variantieanalyse, tijdreeksanalyse en het werken met indexen. Bij elk van deze technieken ligt de nadruk op het uitleggen van de basisbeginselen en het vooropstellen van de voorwaarden waaronder men deze technieken kan gebruiken. De auteurs besteden geen aandacht aan de alternatieve methoden die ter beschikking staan of de aanpassingen die moeten gebeuren wanneer aan de voorwaarden niet voldaan is. Daarvoor moet de lezer statistische handboeken raadplegen die het inleidende niveau overschrijden. Het vierde deel van het boek behandelt het trekken van steekproeven, de waarschijnlijkheidsverdelingen en het testen van hypothesen. Deze technieken worden nu meer en meer toegepast in de auditsector, waar men het risico van een bepaalde controle vooraf wenst in te schatten met het oog op de steekproef die men neemt. De laatste hoofdstukken beschrijven het gebruik van een reeks kwantitatieve methoden zoals b.v. lineaire programmering, netwerkanalyse,

voorraadmodellen, simulatieanalyse. Deze technieken vindt men terug in de handboeken van management accounting. De kwantitatieve methoden en statistische en wiskundige bouwstenen worden in dit boek op een zeer pedagogische wijze toegankelijk gemaakt met voorbeelden uit de bedrijfseconomie. Het boek is daarom ook uitstekend geschikt voor zelfstudie.

Ann Jorissen

Activity based costing

H. Theunisse, coörd., Activity based costing: beleidsgerichte kosteninformatie (Reeks 'Management Accounting') Antwerpen/Apeldoorn, MAKLU Uitgevers, 1992, 247 blz. - Prijs: 1.450 BEF ISBN 90-6215-333-X

Het laatste decennium is er veel veranderd in het domein van de management accounting. Een van de meest ophefmakende vernieuwingen is ongetwijfeld het systeem van Activity Based Costing (ABC). Zowel in de theorie als in de praktijk wordt daar de laatste tijd erg veel aandacht aan besteed. Dit boek, dat een onderdeel vormt van een nieuwe reeks over Management Accounting, speelt op deze tendens in. Een aantal specialisten (zowel op theoretisch als op praktisch vlak) in het vakgebied werden aangezocht om een bijdrage over Activity Based Costing te schrijven. Professoren, consultants, ingenieurs en zelfs een geneesheer verleenden hun medewerking aan dit interessante werk. Het boek bevat drie delen. Het eerste deel behandelt het onderwerp vanuit een vrij theoretisch kader.

De tekortkomingen van de traditionele kostprijsberekening en de mogelijkheden en implementatie van het ABC-systeem staan centraal. Het is een uitstekende inleiding tot het tweede deel, waarin een aantal praktijkstudies worden beschreven. Deze studies steunen op werkelijk gerealiseerde projecten in België en Nederland. Ze zijn daarom een uitstekende referentie voor accountants in deze landen. Het derde deel tenslotte behandelt de problematiek van ABC-software. De problemen bij deze keuze en de implementatie van software worden daar grondig besproken.

Het boek is sterk praktisch gericht, vooral wegens de interessante praktijkgevallen uit verschillende sectoren (meubelsector, tapijtsector, machinebouwsector, keramische sector en medische sector) die beschreven worden. Het stelt de lezer in staat een inzicht te krijgen in de aanpak en de uitgebreide mogelijkheden van een ABC-systeem en is in die zin uniek in Vlaanderen. Toch moet erop gewezen worden dat de inzichten in dit vakgebied sterk evolueren en dat bepaalde onderwerpen in het boek weinig of niet worden uitgewerkt. We denken hierbij onder meer aan het verschil tussen 'usage' en 'spending', de verwerking van marketingkosten en de behandeling van kosten van onderzoek en ontwikkeling. Samengevat: een erg interessant boek, dat inspeelt op de actualiteit en aan de hand van een aantal goed geschreven Belgische en Nederlandse praktijkstudies de essentie van het 'Activity Based Costing'-systeem aan de lezer door-geeft.

Filip Roodhooft

Recht

Sociaal Praktijkboek 1993-'94

Sociale Dienst VEV, ed., Sociaal Praktijkboek 1993-'94
Antwerpen, Kluwer Rechtswetenschappen
België, 1993, ix + 491 blz. - Prijs: 1.950 BEF
ISBN 90-6321-886-9

Zoals uit de titel blijkt, is deze nu al vierde editie van het *Sociaal Praktijkboek* een werk dat op de eerste plaats gericht is naar de praktijk. De auteurs zijn allen medewerkers van de Sociale Dienst van het VEV en willen voornamelijk bruikbare informatie aan de lezer verschaffen. De onderwerpen in dit boek behandelen enkele actuele, op de praktijk gerichte sociaal-rechtelijke thema's die hun gemeenschappelijke grondslag vinden in de huidige economische toestand. In de 9 hoofdstukken worden dan ook een aantal thema's besproken die in meerdere of mindere mate te maken hebben met deze economische toestand, zoals maatregelen die de tewerkstelling dienen te bevorderen of maatregelen die inspelen op de gevolgen van de economische recessie. Zo worden behandeld: de veelvuldig tussen werkgever en werknemer aangevonden afstand van rechten; het deeltijds werken en deeltijds stem-

pelen met de onvrijwillige deeltijdse arbeid en de nieuwe, in het KB van 25 mei 1993 bepaalde regeling over deeltijdse werknemers met behoud van rechten; de leerovereenkomst; de bespreking van twee sociale tewerkstellingsstimuli, namelijk de aanwerving van stagiairs en de Maribel-operatie; het collectief ontslag en de sluiting van onderneming; de toegelaten arbeid voor gepensioneerden en bruggepensioneerden; het betalen door de werkgever van kapitalen bovenop de wettelijk verschuldigde vergoedingen bij beëindiging van de arbeidsovereenkomst; de tewerkstelling van studenten; de inhaalrust wegens arbeidsduurvermindering.

Het boek wil praktisch zijn en biedt daarom, naast telkens een overzicht van de relevante wetteksten en een korte bibliografie, als bijlage een lijst met nuttige adressen of modellen van de verschillende formulieren.

Het boek voldoet zonder enige twijfel aan zijn opzet om een bruikbare, duidelijke en overzichtelijke handleiding te zijn voor de lezer, en misstaat dan ook geenszins in de boekenkast.

Yves Jorens

Europa

The Economic Emergence of a New Europe?

Grahame F. Thompson, The Economic Emergence of a New Europe?: The Political Economy of Cooperation and Competition in the 1990's

Aldershot, Edward Elgar Publishing, 1993,
xi + 225 blz. - Prijs: 39,95 GBP
ISBN 1-85278-560-8

In tegenstelling tot heel wat andere recent gepubliceerde (meestal compilatie-) werken over het Euro-

pees economisch en politiek integratieproces, gaat men in deze publicatie uit van een centrale probleemstelling. Ze luidt ongeveer als volgt: de bereidheid van een lidstaat om deel te nemen aan de Europese Unie wordt zowel bepaald door de perceptie van zijn eigen nut als door de wijze waarop de relatieve kosten-batenverhouding wordt ervaren ten opzichte van de andere lidstaten van de unie. In elk van de volgende hoofdstukken wordt deze probleemstelling getoetst aan de hand van een aantal werkhypothese. Achtereenvolgens komen aan de orde: de evolutie van de geleide economie, de rechtvaardiging van het economisch integratieproces, de problemen van het monetaire Europa, de evolutie van de industriële politiek en de relatie van de Europese Unie met het Oostblok. De auteur stelt vast dat de balans

tussen kosten en baten in het vóór-Maastricht-tijdperk in elk van de lidstaten positief was. In de post-Maastricht-periode is dat echter helemaal niet meer zeker. De economische recessie, de opkomst van extreem-rechts, de onwil om financiële middelen te zien afvloeien naar minder ontwikkelde regio's, het wegvallen van de gemeenschappelijke vijand dragen allemaal bij tot een Euro-pessimistisch klimaat. Toch laat de auteur enige hoop: alhoewel hij ervan overtuigd is dat in de jaren negentig geen snelle vooruitgang zal worden geboekt in het Europees economisch en politiek integratieproces, toch gelooft hij ook dat tussen de lidstaten onderling nog voldoende vertrouwen bestaat om te kunnen spreken van 'coöperatieve mededinging'.

Erik Faucompret

Wij ontvingen ook ...

Tijdschrift voor Bestuurswetenschappen en Publiekrecht (T.B.P.)

Naast studiebijdragen ook kronieken over internationaal recht, gemeenschapsrecht, gemeenschappen en gewesten, milieuwetgeving, ruimtelijke ordening, sociaal en fiscaal recht, onderwijsreglementering, provincie- en gemeenterecht, OCMW-reglementering, rechtspraak. - Prijs: 3.000 BEF (12 nummers)